

KOSOVO NIJE NI SAMO SRPSKO NI SAMO ALBANSKO

Episkop rasko-prizrenski Artemije izjavio je da "Kosovo nikada vise nece i ne treba da bude samo srpsko", ali da ne treba da bude ni samo albansko. Artemije je za kragujevacki nedeljnik Nezavisna svetlost rekao da se od nove vlasti ocekivalo mnogo vise i naveo da se i dalje "ide putem koji vodi nestanku Srba sa Kosova". On je, medjutim, naveo da se ne moze reci da nova vlast nije ucinila bas nista na Kosovu.

Prema njegovim recima, najprece je da drzavni organi zauzmu jasnije politicke stavove o Kosovu. "Drzava mora da pokaze mnogo vise interesovanja za uslove u kojima zive kosovski Srbi", rekao je vladika Artemije. On je optuzio bivse vlasti da su doprinele da Srbi ostanu "kod zemlje bez zemlje, kod Kosova bez Kosova". Artemije je rekao da je "ovo malo Srba sto je ostalo na Kosovu, razbijeno, podeljeno, iscepkano i svaki ima svoju viziju", sto onemogucava napredak.

Odgovarajuci na pitanje da li trenutno postoje dve Srbije, Artemije je rekao da mu se cini da "nemamo nijednu Srbiju", jer nemamo ni drzavu sa jasnim nazivom, jasne granice i drzavne simbole. Prema njegovim recima, postoji srpski narod "raspolucen, razbijen, raspamecen, uvaljen u bedu i siromastvo".

Slika: Vladika Artemije sa studentima iz Severne Mitrovice u manastiru Sveti Arhangele kod Prizrena, 14. 3. 2002.

KOD SRBIJE - BEZ SRBIJE

Mi smo ostali kod zemlje bez zemlje, kod Kosova bez Kosova, kaze vladika Artemije, podsecajuci na politiku prethodnog rezima, koji vise od Zapada krivi za sve sto nas je snaslo. On kaze da nije tolika opasnost od medjunarodne zajednice koliko od bezidejnosti i besciljnosti nase vlasti, nase drzave i nas samih. Ovo malo Srba sto je ostalo na Kosovu, razbijeno je, podeljeno je, iscepkano i svaki ima svoju viziju, zato ne moze da bude nikakvog napretka.

Tesko je oteti se utisku da trenutno postoje dve Srbije, do Kosova i na Kosovu, da one zive razlicitim ritmovima i da ih interesuje resavanje razlicitih problema. Sta Vi o tome mislite?

-Meni se cini da nemamo nijednu Srbiju. Niti imamo Srbiju tamo, niti imamo Srbiju ovde. Jer, mi nemamo ni drzavu sa jasnim nazivom, nemamo jasne granice, nemamo drzavne simbole, predsednika Srbije, pardon, imamo ga, ali se vec godinu dana nigde ne pojavljuje. O kojoj onda Srbiji mi govorimo? Postoji srpski narod, raspolucen, razbijen, raspamecen, uvaljen u bedu i siromastvo, koji gleda na svaki nacin samo da prezivi, jer je Srbija puna kriminala, puna zlocina. Pre dve i po godine na Kosovu se decavalo mnogo ubistava, a sada na Kosovu ima manje ubistava nego u Beogradu i po preostalim gradovima Srbije.

Da li je moguće, da li je uopšte važno da Srbi jednog dana ovde opet budu vecina?

-Bitno je i važno da Srba ima na Kosovu. Ako Kosovo bude Srbija i ako smo jedinstveni, onda smo uvek u vecini, i u Srbiji i na Kosovu. Ali, bojim se da razvoj dogadjaja ne ide tim putem, bojim se da ne nestane Srba sa ovih prostora. Ako se to desi - Kosovo nece biti srpsko bez obzira u cijim granicama se bude nalazilo. Jedno je sigurno - Kosovo vise nikada nece i ne moze, cak bih rekao i ne treba, da bude samo srpsko. Ali isto tako ne sma da bude i samo albansko.

Da li ste zadovoljni sadasnjom drzavnom strategijom prema Kosovu?

Nismo. I dalje imam utisak da mnogi politickari iz Beograda Kosovu pristupaju partijski, a ne drzavnicki. Dok je Milosevic bio na vlasti bilo nam je jasno da od njega niti sta mozemo ocekivati niti sta dobiti. Od ove vlasti mnogo smo vise ocekivali, ne mogu da kazem da nisu nista ucinili, ali se i dalje ponasaju tako da mi se cini da i dalje idemo putem koji vodi bas nestanku Srba na Kosovu. Drzava bi trebalo da pokaze mnogo vise interesovanja za uslove u kojima zive ovdasnji Srbi, njihove probleme zdravstva, skole, socijale, biologskog opstanka, a pre svega potrebni su nam jasniji politicki stavovi drzave o Kosovu, i to da se pojasne i nama i medjunarodnoj zajednici.

Prezentovan ekspertski izvestaj koji ce biti koriscen na sudjenju Slobodanu Milosevicu pred Haskim tribunalom "NATO NIJE OSTETIO NIJEDAN VERSKI OBJEKT NA KOSOVU"

Hag(Beta) 21. mart.- U vazdusnim napadima NATO 1999. godine nije ostecen nijedan srpeki verski objekat na Kosovu - nalaz je ekspertskog izvestaja koji ce biti koriscen na sudjenju bivsem predsedniku SRJ Slobodanu Milosevicu pred Haskim tribunalom.

Prema izvestaju, glavna meta namernih napada na Kosovu 1998. i 1999. godine bile su gradjevine, istorijski i verski objekti albanskog stanovnistva.

-Jugoslovenske vlasti i drugi izvori saopstili su da je NATO ostetio ili unistio odredjene istorijske i verske spomenike na Kosovu, ali ni na jednom od njih nisu nadjeni tragovi ostecenja od vazdusnih napada - navodi Andras Ridelmajer u izvestaju podeljenom novinarima u Tribunalu.

Ridelmajer je direktor Dokumentacionog centra islamske arhitekture na Harvard univerzitetu u SAD. Kao vestak, svedocice na procesu Milosevicu, posto je sa saradnicima pripremio izvestaj o namernom razaranju kulturne bastine 1998 i 1999.

Jugoslovenske vlasti i drugi tvrdili su da su NATO udarima na Kosovu unisteni ili tesko osteceni Gracanica, manastir u Decanima, Pecka Patrijarsija, Crkva Bogorodice Ljeviske, Sinan-pasina dzamija u Prizrenu, kompleks Prizrenske lige u Prizrenu, kompleks Hadum dzamije u Djakovici, istorijske carsije u Djakovici i Peci, katolicka crkva svetog Antuna u Djakovici i dva stara otomanska mosta - Terzijski most i Tabacki most u Djakovici. Tvrdilo se da su u NATO bombardovanju potpuno unistena istorijska jezgra Prizrena i Pristine.

-Nijedan od tih objekata nije imao oznake ostecenja od vazdusnih napada. Neke gradjevine, ukljucujuci srpske

pravoslavne gradjevine i nekoliko nesrpskih gradjevina, poput Sinan-pasine dzamije i dva stara mosta nadjene su netaknute - pise u izvestaju.

Neki objekti su osteceni ili unisteni, ali je ostecenje izazvano od tla nagore, a ne iz vazduha - Muzej Prizrenske lige, kompleks Hadum dzamije i istorijske carsije u Djakovici i Peci. Crkva svetog Antuna u Djakovici nije bombardovana, ali ju je zauzela i koristila jugoslovenska vojska. Tri stare kuće u Pristini srusile su se kao posledica NATO napada na postu, ali glavni spomenici u starom gradu nisu pretrpeli posledice. Ostecena je i Katolicka crkva svetog Petra i Pavla u Djakovici, koja nije u upotrebi, kada je Nato granata pogodila obližnju bazu jugoslovenske vojske.

Pravoslavno arhitektonsko nasledje na Kosovu cine crkve, manastiri i groblja. Neki objekti, kao Pecka Patrijarsija, Gracanica i Visoki Decani, nisu pretrpeli nikakva ostecenja, a neki su osteceni, ali ne bombardovanjem.

Ridelmajer navodi da je od juna do oktobra 1999. godine osteceno ili unisteno 80 pravoslavnih crkava i manastira, vecina u nedeljama po zavrsetku neprijateljstava u junu 1999. godine. Oko 40 od tih objekata je vandalizovano, a oko 40 je tesko osteceno ili unisteno. To su uglavnom seoske crkve, od kojih su mnoge podignute poslednjih 20 godina, navodi se u izvestaju. Oko 15 potice iz Srednjeg veka. Glavne pravoslavne srednjevekovne svetinje su ocuvane i pod zastitom KFOR-a. Mnogi napadi na srpske pravoslavne crkve izvršeni su u oblastima gde su prethodno napadnuti islamski verski objekti, navodi se u izvestaju.

Napadi na istorijsku civilnu arhitekturu bili su skoncentrisani na urbana jezgra iz otomanskog doba i stambane objekte, pise u izvestaju. Tri od cetiri dobro ocuvana istorijska urbana jezgra na Kosovu - Pec, Djakovica i Vucitrn - pretrpeli su teska ostecenja u prolece 1999. godine. Uprkos tvrdnjama jugoslovenskih vlasti, bilo je ocigledno da steta nije pricinjena bombardovanjem iz vazduha, vec podmetnutim pozarima, pise u izvestaju. Prema izjavama ocedivaca, napade su izvršili pripadnici srpske policije, jugoslovenske vojske i paravojnici, a u nekim slicajevima srpski civili. Svaki od urbanih centara bio je mesavina zgrada iz otomanskog perioda i savremenih gradjevina, koje su uglavnom netaknute.

Na meti napada 1998. i 1999. godine bile su takozvane kule i konaci. Kule su ogradjene kuće koje se smatraju simbolom albanske arhitekture. Vecina kula na Kosovu izgradjene su u 18. i 19. veku, a bilo ih je najmanje 500. Neretko, kule su spaljivane, a okolne zgrade netaknute. U nekim slucajevima, na primer u Peci, ostale su jedino kule u kojima zive srpske porodice ili koje su srpsko vlasništvo. U opštini Decani unisteno je 70 kula od 263 kule, a 161 kula je ostecena. Islamska arhitektonska bastina na Kosovu obuhvata dzamije, tekije, medrese, hamame, mektebe, islamske biblioteke, turbe-mauzoleje i tradicionalne carsije. Prema podacima iz 1993. godine, na Kosovu je bilo 607 dzamija, od cega 568 u upotrebi. Oko 225 dzamija je osteceno ili unisteno 1998. i 1999. godine pise u izvestaju. Vecina ostecenja prouzrokovana je direktnim napadima: eksplozivom podmetnutim u dzamiji ili minaretu, artiljerijskim napadima na minarete ili pozarima.

Ridelmajer i saradnici ustanovili su da je manji broj katolickih verskih objekata bio na udaru u selima oko Djakovice i Kline. Na podrucjima gde je zapaljen veliki broj albanskih kuća i islamskih verskih objekata, katolicke crkve i kuće Albanaca katolika nisu dirane. U crkvi u Pristini protivvazdusni radar instaliran je u zvoniku, a crkvu u Djakovici jugoslovenska vojska koristila je kao komandni centar dva meseca, pise u izvestaju.

Direktor Zavoda za zastitu spomenika kulture Srbije Marko Omcikus osporava izvestaj strucnjaka iz SAD **NAJVIŠE VANDALIZMA POSLE DOLASKA NATO-a**

Beograd - Direktor Zavoda za zastitu spomenika kulture Srbije Marko Omcikus osporio je juce deo ekspertskeg izvestaja o namernom razaranju kulturne bastine na Kosovu 1998. i 1999. godine, koji ce biti koriscen na sudjenju bivsem predsedniku SRJ Slobodanu Milosevicu pred Haskim tribunalom. Prema tom izvestaju, koji su pripremili strucnjak sa Harvarda Andras Ridelmajer i kodirektor za kulturno nasledje u upravi UN na Kosovu Endrju Herser, u vazdusnim napadima NATO nije ostecen nijedan srpski verski objekat na Kosovu.

Omcikus je potvrdio da nijedan pravoslavni verski spomenik nije urusen za vreme bombardovanja, ali je ukazao da je, prema podacima iz avgusta 1999. godine, "kolateralno ostecena fasada manastira Gracanice" iz 14. veka. On je rekao agenciji Beta da "ima indikacija da je veoma ugrozen i manastirski zivopis, jer se u mnogim delovima odvojio fresko malter od manastirskog zida nosaca".

Prema podacima Zavoda, posle zavrsetka bombardovanja na Kosovu je osteceno 107 verskih objekata, od kojih su 40 spomenici kulture zasticeni zakonom. Dodao je da u drugim srpskim manastirima na Kosovu nema znakova o ugrozenom zivopisu, mada je i pored Pecke patrijarsije bilo detonacija bombi avijacije NATO. U izdanju Zavoda, uskoro bi trebalo da bude objavljen zbornik "Spomenicko nasledje na Kosovu", koji sadrzi i podatke o vandalizmu posle napada NATO, rekao je Omcikus.

U izvestaju Ridelmajera navedeno je da je od juna do oktobra 1999. godine osteceno ili unisteno 80 pravoslavnih crkava i manastira, od kojih je 40 vandalizovano. Precizirano je da su to uglavnom seoske crkve stare 20-ak godina, a da oko 15 potice iz srednjeg veka. Prema tom izvestaju, glavna meta namernih napada na Kosovu 1998. i 1999. godine bile su gradjevine, istorijski i verski objekti albanskog stanovništva. Navedeno je da je u tom periodu osteceno ili unisteno oko 225 dzamija, uglavnom direktnim napadima: podmetnutnim eksplozivnim napravama, artiljerijskim napadima na minarete ili pozarima zapaljenim u dzamiji. Ridelmajer ce se pojaviti na sudjenju Milosevicu kao strucni svedok-vestak. (Beta)

Poslanici Koalicije Povratak razgovarali s predsednikom Kostunicom **JOS JEDAN POKUSAJ**

Beograd - Pod sadasnjim uslovima poslanici Koalicije Povratak nece uci u Vladu Kosova. Odluceno je da se nastave razgovori sa sefom Unmika Mihaelom Stajnerom, da mu se jos jednom ukaze na neophodnost formiranja ministarstva za raseljena lica i povratak, na evidentne prakticne i politicke potrebe. Razgovori sa Stajnerom ce, dakle, biti nastavljeni,

namado se uspesno - rekao je Oliver Ivanovic, clan Predsednistva Skupstine Kosova iz Koalicije Povratak nakon jucerasnjih razgovora s predsednikom Savezne Republike Jugoslavije Vojislavom Kostunicom. Na pitanje da li je bilo reci i o medjusobnim sukobima pojedinih poslanika Koalicije Povratak i optuzbama upucenim na racun Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju Ivanovic je konstatovao da je odluceno da poslanici "prestanu da se bave zlonamernim pricama".

- Ni za jednog od 22 poslanika Koalicije u izvestajima Drzavne bezbednosti ne postoji podatak da je povezan s kriminalnim radnjama - rekao je Ivanovic.

On je istakao da je Koaliciji Povratak sada neophodno jedinstvo.

Jucerasnjem sastanku s predsednikom Kostunicom prisustvovalo je 19 od 22 poslanika Koalicije Povratak i Nebojsa Covic, predsednik Koordinacionog tela za Kosovo i Metohiju - izostali su poslanici Rada Trajkovic, Momcilo Savic i Bogoljub Milosevic.

N. Bogovic

Mihael Stajner se vratio sa turneje po glavnim svetskim prestonicama

SPORAZUM SRBIJE I CRNE GORE NECE UTICATI NA MANDAT UNMIKA

Pristina - Sef Unmika Mihael Stajner koji je pre mesec dana imenovan na tu duznost, potvrdio je spremnost medjunarodne zajednice da pomogne razvoj Kosova, ali je kazao da ona zeli da vidi i rezultate i promenu stanja na terenu. "Ukoliko gradjani Kosova ispune zahteve medjunarodne zajednice, to ce uticati na njenu odlucnost da bude prisutna na Kosovu i da svestrano pomaze" rekao je Stajner, koji se vratio sa visednevne turneje po glavnim svetskim prestonicama, u intervjuu za Televiziju Kosova. On je ocenio da organizovani kriminal predstavlja jedan od najvećih problema na Kosovu i da je u susretima sa svetskim liderima dobio podrsku za borbu protiv kriminala.

"Znacajno je to sto sada Kosovo ima svoje institucije, da se Kfor i policija Unmika sada oslanjaju na zakonodavstvo i nova sredstva koja imamo na raspolaganja, i oni su sada aktivniji u borbi protiv organizovanog kriminala na Kosovu", rekao je Stajner. Prema njegovim recima, prva hapsenja u vezi sa kriminalnom delatnoscu vec su izvršena, dok ce tokom godine biti novih znacajnijih hapsenja na Kosovu. Komentarisuci sporazum izmedju Srbije i Crne Gore, Stajner je rekao da taj sporazum nece uticati na mandat Unmika na Kosovu. "Mene je Savet bezbednosti ovlastio da kada dodje vreme pocnemo razgovore o konacnom statusu Kosova", precizirao je Stajner i dodao da pre otvaranja rasprave o konacnom statusu pokrajine treba ispuniti vise preduslova, medju kojima su obezbedjivanje vece bezbednosti za gradjane, uspostavljanje trajnih institucija i borba protiv organizovanog kriminala.

On je rekao da nece biti podele Kosova i da ce se nastojati da Kosovo bude multietnicko drustvo za evropskom perspektivom. **(Beta)**

COVIC: PREDSTOJE RAZGOVORI SA STAJNEROM

Pristina, 23. marta **(Tanjug)**

Predsednik Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju Nebojsa Covic izjavio je danas da ce se srpski poslanici kosovskog parlamenta iz koalicije "Povratak", najverovatnije tokom iduce nedelje, sastati sa sefom UNMIK-a Mihaelom Stajnerom i upoznati ga sa odlukom da u pokrajinsku vladu ne ulaze ukoliko ne dobiju i ministarstvo za povratak raseljenih.

Datum tog razgovora jos nije preciziran, kaze Covic objasnivsi da ce srpsku koaliciju u razgovoru sa Stajnerom predstavljati poslanici Gojko Savic i Oliver Ivanovic.

Premijer Kosmeta odbio prosirenje svog kabineta

REDZEPI POZVAO SRBE U VLADU

PRISTINA - Vlada Kosova i Metohije pozvala je predstavnike srpske koalicije "Povratak" da ucestvuju u njenom radu, ali se istovremeno usprotivila njihovom zahtevu da bude formirano ministarstvo za povratak i raseljena lica.

Premijer Bajram Redzepi ocenio je u izjavi za B92 da odluka drzavnog vrha Srbije i Jugoslavije da ne prihvate ucesce u Vladi Kosmeta nece doprineti resavanju problema u Pokrajini.

- Stanovnici srpske nacionalnosti ovde su instrumentalizovani politikom koja dolazi od pojedinaca iz Srbije. Mislim da je to zalosno za srpsku nacionalnost. Mi cemo kao vladu pokusati i istrajati u tome da budemo jednaki prema svim gradjanima Kosova - rekao je on.

Premijer Kosmeta je istakao da "Srbi treba da se ukljuce u sve institucije, tamo gde za to ima mogucnosti, i da ce imati sve uslove i u zaposljavanju i u institucijama vlade, parlamenta i u svim ostalim".

- Trebalo bi, napokon, da predstavnici Kosova misle o svojim glasacima i da se tako i ponasaju - zakljucio je Redzepi.

Nema signala

Komentarisuci poziv kosmetskog premijera, poslanik "Povratka" Randjel Nojkic kaze za nas list da su Albanci trebali da pokazu vise razumevanja prema srpskim zahtevima za povratak.

- Srbi su pesimisti sve dok ne dobiju jasne signale da Albanci zaista zelev multietnicko Kosovo i Metohiju. Do tada, mi ne znamo sta nas u takvoj Vladi cekava - jasan je Nojkic.

P. P.

Posle pustanja albanskih zatvorenika iz srpskih zatvora

O IZMESTANJU SRBA TEK CE SE RAZGOVARATI

Pristina, 23. marta **(Tanjug)**

Portparol UNMIK-a u Pristini Sajmon Hejzlok je rekao da je samo posredstvom medija informisan o odluci jugoslovenske i srpske vlade da se albanski zatvorenici iz centralne Srbije izmeste u zatvore UNMIK-a na Kosovu i Metohiji.

"Zvanicnu informaciju ili kopiju usvojenih dokumenata za sada nemamo i ocekujemo da cemo o svemu detaljnije biti informisani u ponedeljak", izjavio je Hejzlok i najavio odgovor na to pitanje vladama Srbije i SRJ.

On je podsetio da je premestanje albanskih zatvorenika dogovoreno sporazumom Covic -

Hakerup i da ce zvanicni Beograd realizovati preuzetu obavezu. Ukoliko se to dogodi, to je korak napred u saradnji, dodao je on.

Hejzlok nije mogao da potvrdi da li ce sudski organi u pokrajini omoguciti zatvorenicima srpske nacionalnosti, koji imaju rodbinu u Srbiji, da na dosluzenje zatvorske kazne budu premesteni u neki zatvor u Srbiji.

"O tome cemo tek razgovarati", zakljucio je Hejzlok.

Ram Buja, zvanicnik Demokratske partije Kosova Hasima Tacija, kazao je da je u pitanju odluka koju je donela vlada Srbije, jer "Jugoslavija vise ne postoji".

On je potez vlade Srbije ocenio kao "izuzetno pozitivan" i "apsolutno u skladu sa zastitom ljudskih prava".

Buja smatra da bi i meunarodna zajednica trebalo da omoguci kosovskim Srbima koji su na izdrzavanju kazne u zatvorima UNMIK-a, a imaju rodbinu u Srbiji, da budu izmesteni u centre za pritvore u Srbiji, "tamo gde se nalazi njihova rodbina".

Premijer Kosova Bajram Redzepe, pak, smatra da ne bi trebalo oslobadjati sve zatvorenike, vec samo "politicke".

"Ostali, za koje se utvrdi da su pocinili zlocine i kriminalne radnje, i dalje treba da ostanu u zatvoru, jer niko ne moze biti iznad zakona".

Redzepe je ocenio da ce "potez Beograda dodatno ojacati klimu poverenja i dobrosusedstva na Balkanu".

Uoci oslobadjanja Albanaca iz zatvora u Srbiji

ZABORAVLJENI SRPSKI PRITVORENICI

Kosovska Mitrovica, 21. marta

Do 31. marta, kako je nedavno izjavila Suzan Manuel, visoki zvanicnik Unmika u Pristini i sef Unmikovog informativnog centra, na zahtev americkog Kongresa - "Beograd ako zeli finansijsku pomoc treba da oslobodi 160 Albanaca i otpocne saradnju sa Medjunarodnim sudom u Hagu.

Na osnovu zajednickog dokumenta, koje je napravilo pravosudje iz Beograda i Unmikov departman za pravosudje, vlasti u Beogradu moraju predati Unmiku zatvorenike do predvidjenog roka.

Kako je skoro izjavila Suzan Manuel, do sada su predata dosijea uhapsenih, a trenutno se razmatraju svi slucajevi, "kako bi se odredilo koji su uhapseni zbog kriminala, a nastavice izdrzavanje kazne na Kosovu, i oni koji su uhapseni iz politickih razloga - bice oslobodjeni".

Podsecamo, do dolaska Kfora u zatvorima Srbije bilo je pritvoreno oko 2.500 Albanaca, da bi vec po stacioniranju vojne i civilne misije UN na Kosmet oko 2.400 oslobodjeno. Po informaciji Unmikovog departmana na kosmetsko pravosudje, na celu sa Zan-Kristijanom Kadijem, jos 160 Albanaca je na izdrzavanju zatvorskih kazni u kazneno-popravnim domovima u Srbiji.

U medjuvremenu, dok Republicko ministarstvo za pravosudje, u dogovoru sa Unmikovim departmanom, oslobadja albanske osudjenike, pritvoreni Srbi utamniceni na osnovu albanskih "svedocenja", vec trecu godinu cekaju na podizanje optuznica. Iako je u vise navrata ombudsman za Kosovo i Metohiju poljski advokat Marek-Antoni Novicki zvanicno reagovao sto se mimo svih zakonskih rokova Srbi zadržavaju u istraznom pritvoru, juce su se, vec po ko zna koji put, i sami zatvorenici o tome oglasili.

U pismu naslovljenom dr Nebojsi Covicu, sefu Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju i potpredsedniku republike vlade, gde, izmedju ostalog, vele da od "amnestije koju im je on licno obecao jos nema nista", dalje stoji u pismu:

"Gospodine Covicu, prinudjeni smo da Vam se obratimo na ovaj nacin, mada mislimo da ne bi trebalo da Vas podsecamo na nase probleme. Vi te probleme znate sigurno bolje od svih, jer ste bili u direktnom kontaktu s nama".

"Prateci stampu, citajuci izjave raznih svetskih zvanicnika, diplomata, raznih vladinih i nevladinih organizacija svi se oni bezrezervno zalazu za bezuslovno oslobadjanje siptarskih zatvorenika iz zatvora po Srbiji, a nasuprot tome, mi smo zaboravljeni od svih, a, kako izgleda, i od drzave Srbije", pise u pismu petnaestoro pritvorenika utamnicenih u kosovskomitrovickom Okruznom Unmikovom zatvoru koji se, kako stoji u pismu, navodno tretiraju kao "ratni zlocinci i ubice, ali bez dokaza i samo na rekla-kazala".

"Vi nama mozete da posaljete i sto advokata", kako dalje stoji u pismenom obracanju Covicu, "ali sa pristrasnim sudijama, sa laznim svedocima, sa maratonskim sudjenjima, mi svoju nevinost ne mozemo da dokazemo". "Ako treba da budemo zrtvovani i da budemo dezurni krivci za celo Kosovo i Metohiju - onda je to nesto drugo", isticu dalje. Potpisnici pisma izrazavaju sumnju da je "preko 2.000 Siptara nevino, tj. da su politicki zatvorenici".

Trazeci pomoc od Covica, ujedno ga moleci da jos jednom obavesti Vladu Srbije o ovome, izrazavaju zelju da Covic zajedno sa vladom ucini sve i "izvadi ih iz zatvora".

"Sve dok su albanski zatvorenici u Srbiji, nadacemo se necemu. Onoga momenta kada oni budu oslobodjeni, mi stupamo u strajk gladju, a posle toga neka nam se Gospod Bog smiluje, jer nece nam trebati niko za bilo kakve razgovore", stoji u zavrsnici pisma upucenom Nebojsi Covicu.

B. Radomirovic

Odluke Savezne vlade

SPORAZUM O PREMESTANJU ZATVORENIKA

Savezna vlada je na jucerashnoj sednici, kojoj je predsedavao premijer Dragisa Pesic, usvojila tekst sporazuma izmedju SRJ i UNMIK-a o premestanju osudjenih lica, saopsteno je iz vlade. Savezna vlada odlucila je da od Medjunarodnog monetarnog fonda zatrazi produzenje roka vazenja stend-baj aranzmana za dva meseca, do 31. maja 2002. Miroљjub Labus, potpredsednik Savezne vlade i savezni ministar za ekonomske odnose sa inostranstvom, i Mladjan Dinkic, guverner NBJ, ovlasцени su da potpisu zahtev za produzenje stend-baj aranzmana i dostave ga generalnom direktoru MMF.

Savezna vlada donela je Uredbu o obrazovanju Savezne komisije za sprecavanje pranja novca, koja ce kao samostalni savezni strucni organ obezbediti sprovođenje Zakona o sprecavanju pranja novca, usvojenog prosle godine. **(Tanjug)**

Odluka koalicije "Povratak"

NE ULAZE U VLADU BEZ MINISTARSTVA ZA IZBEGLICE

Koalicija "Povratak" neće ući u novu vladu Kosova dok se ne ustanovi ministarstvo za povratak i raseljena lica, jedinstveno je juče zaključeno u razgovoru predstavnika te koalicije sa jugoslovenskim predsednikom Vojislavom Kostunicom i potpredsednikom Vlade Srbije Nebojsom Covicem u Beogradu. Od sefa civilne misije UN na Kosovu Mihaela Stajnera zatraženo je da omogući da se to ministarstvo i ustanovi.

U razgovoru je rečeno da je pitanje povratka Srba najvažnije pitanje ne samo za Srbe, nego i za pokrajinu, saopsteno je iz kabineta jugoslovenskog predsednika.

Poslanici koalicije "Povratak" u Skupštini Kosova obavestili su Kostunicu o razgovorima koje su poslednjih dana imali sa sefom civilne misije UN Mihaelom Stajnerom u vezi sa ustanovljenjem ministarstva za povratak i raseljena lica.

U danšnjem razgovoru kod Kostunice konstatovano je da specijalni predstavnik UN "mora tom problemu da pokloni odgovarajuću pažnju i s tim u vezi omogući ustanovljenje ovog ministarstva".

"Na sastanku je jedinstveno zaključeno da poslanici 'Povratka' i dalje insistiraju na tom ministarstvu i da bez tog rešenja ne ulaze u kosovsku vladu. U tom pravcu oni treba da nastavte razgovore sa Stajnerom. Predstavnici koalicije 'Povratak' u ponedeljak će imati sastanak sa njim na kojem će razgovarati o tom problemu", saopsteno je posle danšnjeg sastanka.

Potpredsednik Vlade Srbije i predsednik Koordinacionog centra za Kosovo Nebojsa Covic obavestio je učesnike sastanka da je od odgovarajuće službe zatražio i dobio bezbednosne podatke o svim poslanicima "Povratka", budući da su se u javnosti poslednjih dana "pojavile sumnje o navodno kriminalnim delatnostima nekih od njih".

"Dobijeni podaci u potpunosti demantuju te sumnje, jer ne postoje dosijei ni za jednog poslanika 'Povratka'", rekao je Covic. **(Beta)**

Advokat Vladimir Bozovic o dislokaciji zatvorenika

PREMESTANJE IZ SOCIJALNIH RAZLOGA

BEOGRAD - Rukovodilac Odeljenja za pravosudje i ljudska prava u Koordinacionom centru za Kosovo i Metohiju advokat Vladimir Bozovic smatra da je odluka o premestaju zatvorenika logična i opravdana i da je trebalo da bude doneta ranije.

"U ovom slučaju se ne radi o klasičnoj razmeni, jer to nisu robovi, već o dislokaciji i premestaju zatvorenika, iz socijalnih i humanih razloga. Ovim sporazumom se stiti autonomnost pravosudnih sistema Srbije i SRJ", rekao je Bozovic.

Kad je reč o premestaju 37 srpskih zatvorenika koji se nalaze u zatvorima na Kosmetu, Bozovic kaže da bi trebalo premestiti samo one koji to prihvate, jer bi bilo nelogično, i za njihove porodice neprihvatljivo, da budu dislocirani u tzv. uzru Srbiju ako inače žive na Kosovu i Metohiji.

"Jedino što mi kao pravniku smeta je što se čekalo sa tom odlukom i što se ona može dovoditi u vezu sa nekim pritiscima SAD ili sa druge strane. To može ostaviti gorak ukus u razumevanju odluke koju sa stručnog i profesionalnog aspekta apsolutno podržavam" - istakao je Bozovic.

Sporazum ne predviđa dislokaciju siptarskih zatvorenika sa juga Srbije. U zatvorima Srbije, podsetimo, nalazi se ukupno 152 Siptara sa Kosmeta i juga Srbije, a dosad je oslobođeno više od 1.800 pripadnika ove nacionalne manjine.

P. P.

Sta sadrzi Sporazum SRJ i Unmika o dislokaciji osudjenika

PREMESTANJE SAMO DOBROVOLJNO

BEOGRAD - Sporazumom o premestanju osudjenih lica izmedju SRJ i Unmika, koji je prekjuče potpisan, predviđena je dislokacija osudjenika iz zatvora u SRJ na Kosovo i Metohiju, i obratno.

Prema ovom dokumentu, osudjeno lice koje je pod nadzorom SRJ i Srbije, odnosno Unmika, može biti premesteno ako je presuda pravosnažna i ako u vreme prijema zahteva za premestaj osudjeno lice, osudjenik treba da izdrži još najmanje šest meseci kazne, ili ako je kazna neodređenog trajanja. Takođe, lice može biti premesteno samo ako je dalo pristanak na to, ili ako zbog njegove starosti ili fizičkog ili duševnog stanja

Pristanak da pravni predstavnik osudjenika.

Najzad, premestanje je moguće ako se strane potpisnice dogovore o tome. Poseban prioritet će se dati osudjenim licima koja su rođena u SRJ, van Kosmeta, i obratno, ili gde članovi uže porodice osudjenih lica žive.

Oslobađanje svih siptarskih zatvorenika iz zatvora u Srbiji, podsetimo, bio je jedan od tri ključna uslova američkog Kongresa za pružanje pomoći SRJ - uz saradnju sa Haskim tribunalom i prekid pomoći Republici Srpskoj.

P. P.

Potpisnici

Sporazum koji su potpisali savezni i republički premijeri Dragisa Pesic i dr Zoran Djindjic, potpredsednik Vlade Srbije i sef Koordinacionog centra za Kosmet dr Nebojsa Covic i sef Unmika Mihael Stajner, juce je usvojila i Vlada Srbije. Kako je predvidjeno, premestaj osudjenih lica iz Srbije vrsice se po dinamici koju odredi Ministarstvo pravde i lokalne samouprave Vlade Srbije.

Novi detalji o svercu oruzja iz Bosne na Kosovo

GENERALI NA SASLUSANJU

Sarajevo, 21. marta

Saslusanjem 29 svedoka, u procesu sedmorici lica optudjenih za sverc oruzja iz Bosne na Kosovo, doslo se do saznanja da je snabdevanje kosovskih Albanaca bilo organizovano i da je dugo trajalo. Ko je sve bio ukljucen u ovaj posao i koje su razmere, istraga bi trebalo da otkrije jer su na nova saslusanja, zakazana za pocetak aprila, pozvani general Atif Dudakovic, komandant Vojske Federacije, i njegov prethodnik general Rasim Delic, te jos nekoliko lica koja su bila sigurna logistika ili su imala informacije o transportu oruzja: Halid Sengic, bivsi komandant logistickog centra u Visokom (gde je SFOR pre nekoliko meseci izvrsio pretres), Faik Luija, bivsi funkcioner MUP Federacije, Samir Debo, policijski komesar u Gorazdu...

Zbog sverca oruzja, koje je posle Dejtonskog sporazuma trebalo prikupiti i staviti pod nadzor Sfora, grupa optuzenih, a medju njima i general VF Hamid Bahto, nasla se pred federalnim Vrhovnim sudom gde ce uskoro biti saslusana i prva licnost VF. I dok se za generala Dudakovica nagadja o mogucim saznanjima sta se sve radilo u vojsci kojom komanduje, za penzionisanog generala Rasima Delica jedan od svedoka je vec potvrdio da je imao informacije o skrivanju oruzja na podrucju Gorazda pa verovatno i o transportu na Kosmet.

Sada se naslucuje da je to bio razlog, ili jedan od razloga prevremenog penzionisanja generala Delica kao sto je u penziju otisao, ili sa duznosti povucen, jedan broj visokih oficira VF koji su radili u Ministarstvu odbrane ili Glavnoj komandi. Neki od njih odlazili su na zahtev Sfora, a drugi pre nepune dve godine, zvanicno, odlukom tada jos clana Predsednistva BiH Alije Izetbegovica.

M. K.

Na Kosovu i Metohiji ovih dana

NA IVICI OPSTANKA

Pristina, marta

Unmikova administracija uz pomoc medjunarodnih donatora pokusavala je, i jos pokusava, da obnovi proizvodnju, ali zbog losih radnih navika i nestrucnosti lokalnih radnika (Srbi iz enklava zbog nebezbednosti ne odlaze na posao) proizvodnja nije krenula sa mrtve tacke.

Socijalna slika je, po podacima medjunarodne administracije, ispod svakog nivoa. Vise od 90 odsto stanovnistva zivi od medjunarodnih donacija i humanitarne pomoci, dok je devet desetina bez ikakvih prinadleznosti, na ivici biologskog opstanka.

Meso skuplje 40 odsto

Desetak odsto zitelja Kosmeta zivi na visokoj nozi. Rec je o trgovcima, bivsim pripadnicima teroristicke OVK, pripadnicima kosovske policije koju finansira medjunarodna zajednica, Kosovskog zastitnog korpusa i o jednom broju onih koji su zaposleni kod medjunarodnih organizacija, Kfora, Unmika, Oebsa i drugih.

Posto je ova pokrajina jos svojevrsna bescarinska zona, trziste je solidno snabdeveno robom siroke potrosnje.

Prehrambeni proizvodi uglavnom stizu iz Srbije, Slovenije, Hrvatske, Turske, Grcke, medjutim, cene su za ovdasnje prilike astronomske.

Smrznuta piletina "Perutnine" iz Ptuja u Pristini krece se od 4,8 do 5 evra u maloprodaji.

Takodje iz Slovenije, pileci parizer u prodavnicama je sest evra, a mleko iz sabacke, suboticke ili beogradskih mlekaru u tetrapaku prodaje se za jedan evro.

U Peci, zbog blizine Crne Gore i lakseg snabdevanja iz Rozaja, hrana je u proseku za petinu jeftinija. Klanicna industrija u Kosovu Polju uglavnom kolje stoku koju albanski trgovci, uz pomoc svojih veza iz Kursumlijskog, Raskog i Jablanickog okruga, planinskim putevima prebacuju na kosmetsku teritoriju. Sveze meso je i do 40 odsto skuplje nego u centralnoj Srbiji.

Paradoks neshvatljivih razlika u cenama na prvi pogled je iznenadjujući i veoma cudni. Recimo, litar prokupačke loze u prodavnicama je 4,5 evra, a one mostarskog "Hepoka" je tridesetak odsto jeftiniji. Slicne cene i odnosi su izmedju "Navipovog" i "Badelovog" konjaka. Iako su niske cene odlucujuce pri kupovini, to sto su mostarska loza, zagrebacki ili konjak iz Zveceva falsifikati, radije se uzima u obzir.

Negde evro, negde dinar

U srpskim enklavama (Gracanicka, Sirinicka zupa i severno Kosovo) trziste je solidno snabdeveno. Strpcani iz Sirinicke zupe naveliko se snabdevaju u Gnjilanu, a mestani gracanickog kraja najcesce i najvise kupuju kod pristinskih trgovaca, dok mestani Laposavica, Leska, Zvecana, Zubinog Potoka dve trecine proizvoda nabavljaju u centralnoj Srbiji. U ovom kraju, za razliku od centralnog dela gde se iskljucivo pazari za evro, platezno sredstvo je dinar.

Buduci da se ne proizvodi, kako isticu trgovci, potrosaci su sve redji, pa im nije problem ponuda, vec potraznja.

Oko 60 odsto srpskog stanovnistva zivi od davanja koja im stizu iz srpskog budzeta (penzioneri, prosvetari, bivsi radnici lokalne uprave), a manji broj je radno angazovan kod Kfora, Unmika i Oebsa.

Preostalo srpsko stanovnistvo, kako nam je ispricao Zdravko Virijevec, zivi od drvarenja i sitnih usluga.

- Mnogi su se pod pritiskom ekstremista vratili iz gradova u sela. Seku sumu i gradju prodaju kao ogrevno drvo

Novopazarcima, koji ga dalje teraju put centralnog Kosova. Snelazimo se, sumara nema da nam brane, ali se pitamo sta cemo kada sumu unistimo - kaze Virjevic.

U albanskoj, a i u srpskoj sredini, jedino rade kafane, restorani, kafici, ali gostiju je sve manje. Mnogi ugostiteljski objekti, otvoreni u protekle dve godine, benzinske pumpe, mehanicarski servisi i druge uslužne radnje zvrje poluprazni.

Milan Laketic

Za deset hiljada Srba u Strpcu

STRAH I NEIZVESNOST

Strpce, 22. marta (Tanjug)

Svetski program hrane (NJFP), agencija Ujedinjenih nacija koja je u Strpcu, najvecoj srpskoj enklavi na Kosovu i Metohiji, dosad obezbedjivala mesecnu pomoc za 2.500 najugrozenijih, od aprila ce smanjiti sledovanja na samo 1.800 lica, a u junu sasvim gasi program, izjavio je danas Tanjugu sekretar Crvenog krsta Strpca Milan Purinac.

On je ocenio da ce i onako teska humanitarna situacija time postati jos teza, kako za 2.500 najugrozenijih tako i za ostalih 8.500 Srba, Roma i Crnogoraca koji su ostali u enklavi jer se i drugi medjunarodni donatori povlace.

STRAH OD PROLECA

Makedonci i Albanci u najmladjoj evropskoj drzavi, ako ta cast nije vec pripala najnovijoj tvorevini zvanoj Srbija i Crna Gora, zajedno se jos jedino mogu videti u parlamentu. Do usvajanja zakona o amnestiji pripadnika paravojne organizacije, nazvane u Makedoniji Oslobodilacka naroda armija (ONA), pripadnici ta dva naroda, koji su samo u govorima komunista ziveli u idilicnom "bratstvu i jedinstvu", nalazili su se zajedno i u zatvorima. Sada Albanaca, zahvaljuci tom zakonu, na robiji vise nema, kao sto nema ni Makedonaca na zapadu i severu zemlje.

Amnestirane Albance docekiju uz sve pocasti njihovi sunarodnici u selima, kako i prilici pobednicima, dok prognani Makedonci prebivaju po sabirnim centrima, zaboravljeni "i od

Boga i od ljudi", bez nade da ce nekad prekoraciti kucni prag. Oni Makedonci koji nisu bili prisiljeni na bezaniju za vreme proslgodisnjih zestokih oksaja albanskih pobunjenika (nekad su ih ovde nazivali "teroristi"), sa domacom policijom i vojskom, puni zebnje gledaju kako se polako razvijaju pupoljci na drvecu. Kako i ne bi kad ih sa svih strana bombarduju najavama da ce, kad se suma zaodene listom, poceti nova ofanziva albanskih ekstremista. Takve poruke uplascenim Makedoncima salju ne samo vodje nove paravojne organizacije, koja je sebe nazvala Albanska narodna armija (ANA), nego i premijer i lider partije VMRO Ljupco Georgijevski i ministar Ljube Boskovski, zaduzen u njegovom kabinetu za policiju i drzanje ratnickih tenzija. Malo ko naslucuje zasto bi se to Albanci opet pobunili kad im je svaki zahtev ispunjen, od promene Ustava i decentralizacije vlasti, do zakona kojim su krivicne odgovornosti oslobodjeni svi pripadnici ONA, osim onih kojima ce se mozda jednog dana pozabaviti Haski tribunal, ako nije rec o klasicnom osvajanju teritorije. Pa i to je, kako procenjuju analiticari, izlisno, jer Albanci vec kontrolisu trecinu Makedonije, sto odgovara proporcionalnom ucescu te nacionalnosti u ukupnom broju stanovnika dvomilionske drzave.

U najjacoj opozicionoj partiji, Socijaldemokratskom savezu, koja je sest godina sa promenljivim uspehom drzala poluge vlasti, vise ne kriju da bi nove oruzane sukobe mogli da izazovu oni koji su prema Ustavu duzni da ih sprece. To su prvaci stranaka vladajuce koalicije, VMRO-a i Demokratske partije Albanaca Georgijevski i Arben Dzaferi, koji su pod sve otvorenijom sumnjom socijaldemokrata da su odavno pripremili podelu Makedonije.

Pesme i oruzje

Na dodatno uznemirenje gradjana i pojacano sumnjicenje opozicije uticu sve borbenije pesme u kojima lepotice, estradne zvezde obucene u uniforme "lavova", specijalne jedinice policije koju je formirao ministar Boskovski, obecavaju da ce braniti drzavu do poslednjeg daha, bez obzira na to ko je napadne. Spotovi koji se vrte na TV ekranima slicni su onim koji su servirani gradjanima Hrvatske i Srbije u vreme Tadjmana i Milosevica, samo su makedonski za nijansu "meksi", a i pevacice su, mora se priznati, mladje.

Koga treba da "zapale" novokomponovane patriotske pesme, koja im je "ciljna grupa", malo kome je jasno, jer je rat završen pre pola godine i osim sporadicne pucnjave na kriznim podrujima nema drugih nagovestaja da predstoji prolečna ofanziva albanskih ekstremista. U Makedoniju sve redje navracaju Dzordz Robertson i Havijer Solana, kreatori mira u ovoj drzavi, ali to ne bi trebalo uzimati kao pouzdan znak da su novi oruzani sukobi iskljuceni, jer se "evropska dvojka" ovde obicno pojavljuje kad "djavo dodje po svoje".

Ipak, gracane vise uznemirava sto u zemlji, prema pouzdanim podacima, ima skriveno oko pola miliona komada razlicitog oruzja, od pusaka i minobacaca do topova zavidnog kalibra. Vlast okleva da preduzme akciju dobrovoljnog sakupljanja ilegalnog naoruzanja verovatno poucena proslgodisnjim iskustvom kad su jake NATO trupe uspele da skupe od clanova ONA samo oko 3 400 pusaka, od kojih su neke proizvedene u vreme Austrougarske. Opozicija, opet, misli da vlast i ne zeli razoruzavanje kako bi, ako zatreba, mogla da potpaljivanjem oruzanih sukoba paznju stanovnistva skrene na drugu stranu i spreći prolečni socijalni bunt kojeg najavljuju sindikalne vodje.

Predlaze se i otkup ilegalnog oruzja, sto bi za Makedonce, sklone da iskoriste svaku priliku za zaradu, mozda bilo i prihvatljivo, ali bi se Albanci tesko upecali na takav mamac, jer su poznatiji po tome da su naklonjeniji kupovini naoruzanja, nego njegovom prodavanju. Uz to, do kraja osiromaseni Makedonci i nemaju mnogo oruzja.

Ahmeti nastavlja igru

Dok se zapaljivi spotovi vrte na ekranima, vodja pobunjenika Ali Ahmeti (43), koji se sa Sar-planine spustio u predgradje Tetova, u Malu Recicu, drzi govore u kojima je kljucna rec mir. Sa Dzaferijem i liderom druge po snazi albanske partije Imerom Imerijem potpisao je novi sporazum o saradnji, a formirao je i Koordinacioni savet koji ce se, kako tvrdi, baviti implementacijom Okvirnog dogovora o mirnom resavanju krize u zemlji. Sudbina Makedonije sada je u Ahmetijevim

rukama, iako se ni Dzaferi nije odrekao uloge lidera Albanaca ne samo u ovoj državi nego i sire, na balkanskim prostorima. Ahmeti je ipak u prednosti jer iza sebe ima bogatiju biografiju i revolucionarno iskustvo kako i prilici marksistima-lenjinistima, kojima je na početku političke karijere pripadao, dok je kao student pedagogije boravio u Pristini.

Bio je još u to vreme radikal, što je svojstveno mladim intelektualcima kad u sebi spoje marksizam i nacionalizam. Učestvovao je u pobuni albanskih studenata u Pristini 1981. godine. Zbog toga je lezao i nekoliko meseci u zatvoru, a zatim je u Makedoniji formirao marksističko-lenjinistički potkomitet. Njegovi poznanici iz tog vremena tvrde da je pored čitanja udžbenika iz pedagogije proučavao i literaturu o gerilskom ratovanju.

Obreo se u Svajcarskoj i priključio Narodnom pokretu za Kosovo, da bi kasnije pristupio Demokratskoj ligi Ibrahima Rugove i postao jedan od njenih vođa u inostranstvu. Sve mu je to obezbedilo poziciju sa koje je mogao da postane jedan od osnivača OVK. Za vreme agresije NATO-a na Jugoslaviju Ahmeti je bio na Kosmetu, ali nije učestvovao u borbama. Koristio je ilegalno ime Abaz Dzuka i zestoko se sudario sa političkim krilom paravojne formacije Albanaca, pa i sa Hasimom Tacijem.

Bio je protivnik ideje da Albanci počnu pobunu u Makedoniji 1998. godine, kad je besneo rat na Kosmetu, tvrdeći da njegovi sunarodnici nisu još spremni za okrsaje. Tek krajem zime prošle godine procenio je da je došlo vreme dizanju ustanka i u Makedoniji, ali je izbegavao kao centar zbivanja Zajas kod Kiceva, gde je rođen, nego se opredelio za severni deo države, sireći ratni požar prema zapadu, gde su Albanci najbrojniji i najbliži Kosovu i Metohiji.

Danas Ahmeti vidi sebe kao socijaldemokratu. Ne želi da formira svoju partiju, ali mu ne manjka ambicija da pod kontrolom drži već osnovane albanske stranke. Zahvaljući Zakonu o amnestiji članova ONA i on je sada slobodan građanin, iako još ne napušta Malu Recicu niti otpušta dobro naoružanu grupu "savetnika". Oni koji ga bolje poznaju, tvrde da je i finansijski moćan, ne samo da izdržava tročlanu porodicu, suprugu, sina i kćerku, u Cirihu, nego da kapitalom kojim raspolaze može i mnogo više, što i prilici čoveku koji je počeo rat, a zatim ga i dobio.

Ahmeti nastavlja igru na sahovskoj tabli Makedonije, na kojoj su pored njega u ulozu kralja, ostali još samo raznobojni pesaci rastrkani bez ikakvog reda i povezanosti. To se posebno odnosi na makedonski politički korpus koji se nikad nije udružio, ni kad se nejak država nasla u smrtnoj opasnosti, povijajući se pod oružanom ofanzivom Ahmetijevih ekstremista. Za Georgijevskog je najveći neprijatelj bio i ostao bivši premijer, vođa socijaldemokrata Branko Crvenkovski, a za ovog opet - lider VMRO-a.

Hag i izbori

Kako to obično biva u najnovijoj istoriji naroda bivše Jugoslavije, prema utvrčenom redosledu poteza, u sredini ili posle ratnih obracuna pojavljuju se međunarodni činovnici koji uspostavljaju mir, a završnu operaciju izvode sudije Haskog tribunala. U Makedoniji se dosledno postuje takav scenario pa je već počelo prikupljanje dokaza o zločinima počinjenim prošle godine na ovim prostorima. Naivna makedonska vlast dugo je živela u zabludi da će ekipe iz Haga tragati za zločinima Ahmetijevih ratnika, ali i za njim lično. Ispostavilo se da su eksperti za međunarodno pravo prve asove zarili u grobove kod škopskog sela Ljuboten u kojima su sahranjeni Albanci stradali u avgustu prošle godine, u okršaju sa makedonskom policijom. Sumnja se da žrtve nisu bili pripadnici ONA, kako je tvrdila vlast, nego civili albanske nacionalnosti.

Otezavajuća okolnost za policiju, a posebno za njenog ministra Boskovskog, svakako je činjenica da je u Ljubotenu dva dana pre tog okršaja, kad su izginuli Albanci, stradalo osam pripadnika MUP-a, a devet ih je bilo ranjeno. Do tragedije je došlo kad je kamion u kojem su se nalazili policajci aktivirao dve protivtenkovske mine postavljene na putu. U Hagu su skoro uvereni da su policajci iz osвете kasnije u Ljubotenu ubijali Albance, ne gledajući da li su civili ili Ahmetijevi borovnici. Zato mnogi u Skoplju već vide Boskovskog među optuženim u Hagu, a Ahmetija, u najmanju ruku, u parlamentu kao zastupnika albanskih interesa.

I ne bude li tako, Makedonija više nije slična državi iz vremena pre nego je Ahmeti podigao ustanak čija se godišnjica ovih dana obeležava u Tetovu i selima u kojima su Albanci većinsko stanovništvo. Georgijevski se sada bori da povrati poverenje međunarodne zajednice koja je velikodusnija prema Ahmetiju i njegovim komandantima nego prema njemu i makedonskim policajcima i vojnicima. Do toga mu je naročito stalo pred održavanje parlamentarnih izbora čiji datum još nije određen, ali će, po svemu sudeći, biti zakazani za sredinu septembra. Prema sondazi javnog mnjenja, i glasaci su sve manje na strani njegovog VMRO-a, ali i međunarodne sudije, kao i predsednik države Boris Trajkovski kojem je ostalo da odradi više od pola petogodišnjeg mandata.

Istovremeno, Crvenkovskom, vodji opozicionih socijaldemokrata, slazu se karte na za njega najbolji način - država je u socijalnom, ekonomskom i političkom haosu. Pred izbore ništa bolje nije ni mogao da pozeli. Za svaki slučaj, Crvenkovski je obnovio i ucvrstio veze sa Berlinom i Londonom, a planirao je i posete drugim centrima moći u Evropi. Ako ni to ne bude dovoljno da svrgne VMRO i socijaldemokrate vrati na vlast, Crvenkovski najavljuje "makedonski 5. oktobar", sličan onom u Beogradu kad je zbrisan režim Slobodana Miloševića. Za sada se u Skoplju samo delimično veruje da je moguć i takav rasplet. Osim toga, Skoplje je najveći albanski grad na svetu i o tome Crvenkovski treba da vodi računa, upozoravaju ga dobronamerni.

On im odgovara da Makedoniji nema spasa ako VMRO još četiri godine ostane na vlasti. Sledećih izbora, kaže, u tom slučaju neće ni biti.

Pero Sparavalo

Kosovo: Poseta Gracanici

NI SA PRATNJOM NIJE SIGURNO

Pise: Gordana JOCIC

KADA Slavica Popovic, udata u srpskoj Gracanici na Kosovu, hoće da ode kod svoje rodbine u njeno rodno Staro

Gracko kod Lipljana, za dva kilometra neobezbedjenog puta kroz albansko naselje mora da obezbedi pratnju medjunarodne vojske ili policije. Slavica je cerka, sestra, sinovica i sestra od strica Momcila, Novice, Mileta i Slobodana Janicijevica, masakriranih na zetvi u polju blizu sela, 23. jula 1999. godine, zajedno sa jos deseticom seljaka iz Gracka.

- Ubijeni su, uskopljeni i kombajnom im je predjeno preko glava. Imate fotografije u manastiru, mozete da ih potrazite. Ja ih nisam videla, jer zelim da ih pamtim onakve kakvi su bili dok su bili zivi, majka je videla jednu, onesvestila se i kaze da je i danas svuda prati ta slika. Zna se da je u tom masakru ucestvovalo 54 pripadnika UCK. Niko nije uhapsen, ni optuzen do danas.

Slavica, inace, u centru Gracanice preko puta osmatracnice KFOR-a, drzi radnju zvucnog naziva "Srpski suveniri". Kod nje u radnji upoznali smo "Djordja", odnosno Dzordza, i Malkoma, sluzbenike civilne misije UN iz Juznoafricke Republike. Pazarili su majice sa srpskim grbovima i mrtvackim glavama. "Djordje" je bio odusevljen prevodom natpisa na majici "Sa verom u Boga, sloboda ili smrt", a Malkom se opredelio za majicu 63 Padobranske brigade. Pride su dobili znacke sa starim srpskim grbom.

Nigde bez kforovaca

I Bojana, studentkinja iz Novog Sada, zaposlena kao prevodilac kod jednog pukovnika UNMIK-a u Pristini, potvrđuje da strani policajci i vojnici obozavaju "srpske suvenire". Prilikom jednog sluzbenog puta za Beograd pukovnik kod koga radi je na ulici primetio majicu sa likom "super Srbina, pametnijeg od plavuse, jaceg od taste..." i nije oklevao da je kupi i obuće.

Strani vojnici, koji vec tri godine neprekidnim strazarenjem, nadgledanjem, patroliranjem i pratnjom cuvaju dva zavadjena naroda od zlocina koji na obe strane, ali cesce nad Srbima, cine oni mrznom ostrasceni, neki i zbog sracunate teroristicke politike - uglavnom su dobro raspoloženi prema svima. Ljubazno se javljaju kad prodju pored vas u manastirskoj porti, poziraju za slikanje, a radi su da nauče i poneku rec srpskog.

To ce potvrditi i nasa britanska pratnja KFOR-a, na povratku sa "kratkog izleta" po Kosovu. Dok smo, sve drzeci nogu na papucici gasa, prolazili kroz grad koji se sada zove Vustri, a nekada se zvao Vucitrn, i u kojem smo videli najvece "groblje" srpskih kuća od kojih su ostali samo stubovi, mladjani i zivahni vojnici otvorili su prozor i pozdravljali Albance kraj puta na srpskom: "Dobar dan, kako ste, sta radite?" Kroz albanski deo Kosova Srbi putuju isključivo sa stranom pratnjom. To je prilikom dolaska autobusa iz Nisa za Gracanicu znacilo da nas je na granici docekao dzip sa vojnicima, osam oklopnih transportera (cetiri ispred, cetiri pozadi autobusa), i helikopter koji nas je sve vreme nadletao, a na kriticnim mestima, recimo na mostu u Pristini, stajao i sucelice nasem autobusu.

Nema tenka, zalio se jedan putnik koji cesce prolazi ovom trasom i koji se jos uvek seca da je pre godinu dana jedan autobus pun putnika dignut dinamitom u vazduh. Pola sata kasnije "slucajni prolaznici" ocvrkali su stakla kamenicama od cijih smo tupih udaraca mi u autobusu pognuli pognuli glave, a nekoliko zena uzviknulo: "Navucite zavese"!

Pratnja je podrazumevala i to da se na svakom nadvoznjaku nalazi ceta vojnika koja nadgleda da neko odatle ne gadja kamenom ili kasikarom - svejedno. Na svakih kilometar-dva bile su veće patrole, ne retko sa oklopnim vozilom, a na svakoj većoj raskrsnici saobraćaj je bio potpuno zaustavljen dok autobus ne prodje. Usput su deca i omladina dizali dva prsta u "ve", a vremesni momci, zauzeti ispijanjem pica u lokalnim kafanama, uglavnom su nam se podsmevali i dobacivali, nismo mogli cuti sta, zbog zabrakadiranosti autobusa i brujanja helikoptera.

Ogromne kuce, pune ulice

Danasnje Kosovo, vidjeno ocima onoga ko je poslednji put na istom mestu bio pre 22 godine, ne lici na "sebe". Prvo sto upada u oci - pored same granice je ogromna prljavstina, kese koje su ko ruzno cvece iznikle svuda po poljanama. Samo ni poljanceta nema kao sto ih je nekada bilo. Albansko Kosovo se naveliko gradi, a "Potisje" iz Kanjize je, verovatno, srpsko preduzeće sa najvećim "izvozom" na Kosovo. Kuce su uglavnom trospratne i veće, jos uvek neomalterisane, neogradjene poznatim albanskim zidovima, a u mnogima od njih, bar onima kraj puta, u prizemlju su zaceti razni lokali. Stovarista gradjevinskog materijala, spediterska preduzeća prepuna spakovanih kamiona slepera, ogromne, savremene benzinske pumpe i skole, stare i nove, nalaze se, cini se, na svakih 500 metara.

Paznju duz puta privlace i brojni "krajputasi" - spomenici, okiceni crveno-crnim zastavama, komandantima UCK, koji su - pretpostavljamo da pise - "junacki izginuli na tom mestu". Neki od njih su napravljeni i od necega sto podseca na zlato. Naspram njih, pomalo usamljeno stoji Gazimestanska kula, koja, kako neko primeti, kao da "prkosi". Pristina je okicena bilbordima sa kojih, uz široki osmeh, albanski politickari zeće "velkam", izgleda svima osim Srbima.

Prolazimo pored groblja na kome je skoro svaki krst oboren, polomljen, a nadgrobne ploce podignute i pomerene.

Manastirski rucak

Na teritoriji prasnjavog "srpskog geta" Gracanice, osim jedne trospratnice u centru, kako smo docnije saznali - zapocete pre 1999. godine, ni traga od gradjevinskog poleta.

- Samo lud ovde sada gradi, ili onaj koji ima para za bacanje, kaze Sinisa iz Gracanice, nekada medicinski tehnicar na Neuropsihijatrijskoj klinici u Pristini, a sada konobar u kaficu

"Kameleon", tacno preko puta ulaza u manastir. Iako se Evropska agencija za rekonstrukciju naveliko reklamira po Kosovu da gradi 1.000 kuća, Sinisa kaze da nije cuo da je ijedan Srbin koji je sve vreme tu nije dobio novac da nesto dogradi ili novosagradi, mozda jedino neki povratnik. Dobijali su samo neke kredite za posao od 1.800 do 5.000 maraka, s tim da oni godinu dana kontrolisu da li se radi planirano. Od nedavno, albanska administracija im trazi da placaju struju, za sada samo u poslovnim objektima, ne i po privatnim kucama.

- Nemamo mi nista protiv da placamo, ali da nam dozvole da se vratimo na posao na kojem smo bili, da imamo od cega da zaradjujemo. Ipak, radno stanovništvo Gracanice nije sasvim bez prihoda. Kako objasnjava prof. dr Jovan Zivkovic, gostujuci lekar internista u Internoj bolnici u obliznjem srpskom selu, bivsi lekar Interne klinike u Pristini i profesor Pristinskog univerziteta (sada u Krusevcu), radno angazovani primaju 200 odsto plate od drzave Srbije, a oni koji to nisu

- 80 odst. Zivi se to ce priznati jos poneki stanovnik Gracanice, i od svake vrste sverca, preprodaje, razmene sa strancima. Iako centar Gracanice podseca na mocvaru, zbog isusene reke u kojoj su procvetale "mace", u selu postoji i nekoliko ustanova koje su osnovane uglavnom uz pomoc Crkve i medjunarodne zajednice: dve bolnice, "Simonida" (hirurska i urgentna medicina), i nedavno otvorena Ginekologija, Dom zdravlja, Radio Gracanica, dve srednje skole, policijska stanica i baza KFOR-a i UNMIK-a. Vojnik sa osmatracnice dugo proverava moja dokumenta kada sam odlucila da fotografisem taj deo centra u kome je pre samo 15 dana neko iz automobila izbacio bombu, pred ocima tih istih vojnika. Prica se da je covek koji se tu nasao sa detetom zadržao prisebnost i sutnuo bombu u mocvaru. Samo jednu fotografiju - konacno kaze. To je bila retka prilika kada su KFOR-ovci dozvolili da se fotografise neki njihov objekat. Manastir Gracanica vrvi od poseta stranih diplomata, vojnika, poslanika Koalicije "Povratak" i drugih brojnih gostiju rasko-prizrenskog vladike g. Artemija, koji, cini se, neumorno sa svojim monasima vodi bitku da sacuva Srbe na Kosovu. Simbolicko na dan "Nedelje oprastanja" gosti na rucku u manastiru, koji je organizovalo Kolo srpskih sestara "Devet Jugovica" uz pomoc monahinja, povodom krstenja osam hendikepiranih decaka i devojcica iz sirotista osnovanog u Stimlju, su i lekari iz Bondstvila i americki vojnici.

- Ovi nas bombardovali, a mi ih sada gostimo, primetice jedan gost, ali ce odmah dodati - ipak Crkva je mudra, zato je i prezivela na ovim prostorima sve ove vekove. Ipak, i ovaj gostoljubivi manastir, centar duhovnog i kulturnog zivota ovog dela Kosova, nije bez problema. Uprkos vojnom obezbedjenju cesto se potkrada, odneli su im mosti iz crkve, smestene u vrednom kovcezicu, brasno, a ovih dana i vestacko djubrivo.

Srbi, sapuce sa stidom mati Efrosinija, igumanija vrednog sestrinstva koja 52 godine zivi u ovom manastiru.

Pri povratku "prislepali" smo se monasima iz Sopocana, Decana i Zocista i njihovoj pratnji. Oci Vasilije, Mihailo i Romil mudro su skinuli tablice sa automobila sve do Zvecana, ali zalud - njihove mantije i brade su vidljiva "registracija". Na ulicama Leposavica, jedne od opstina koju sacinjava srpsku enklavu Kosova, slobodno dzogiraju sportisti. Tu se, dok ispijamo "koka kolu" iz konzerve i cekamo da neki saputnici kupe jeftine cigarete na najvecoj ulicnoj pijaci duvana, odmaramo od nervne napregnutosti prisutne u albanskom delu Kosova, uz pitanje: kako da gradjani ovih opstina menjaju ovaj osecaj slobode za osecaj zivota u "getu", sto od njih uporno trazi medjunarodna zajednica, vrseci konstantan pritisak da se i ovde uvede albanska administracija?

Iz sveta religije

GRCI I VATIKAN

U drugoj sedmici marta visoka delegacija Grcke pravoslavne crkve posetila je Vatikan.

Poseta je oznacena radnom, trajala je nedelju dana, gotovo da unapred nije ni najavljena. Za mnoge posmatrace delovala je kao pravo iznenadjenje. Delegaciju su predvodili mitropoliti Atike i Krfa Pantelejmon i Timotej. Obojica su vrlo poznati i u nepravoslavnom svetu. Rodjeni su pred sam Drugi svetski rat, studirali su i na Zapadu. Poslednjih godina obojica su clanovi verskih komisija pri Evropskoj uniji.

Mitropolit Timotej se skolovao u Atini, Londonu i Rimu. Kada se sa diplomom vratio u Atinu, odmah je postavljen za sekretara Svetog sinoda. Godine 1984. izabran je za mitropolita najzapadnije eparhije, kerkirske, na ostrvu Krf. Tu je svih godina sa posebnom ljubavlju primao srpske solunske ratnike kao i svestenike koji su dolazili na pomen, koji se obicno u septembru služi na ostrvu Vido, pred jonskom Plavom grobnicom.

Gubitak duhovnog pastira

Dan po povratku iz Rima mitropolit Timotej je umro od srcanog udara. Neosporno je to veliki gubitak za celu Grcku, ali i za Srbiju. Udruzenje solunskih ratnika, saznavši za vest, uputilo je gradonacelniku Kerkire iskreno saucesce. Ova paznja dimula je i vernike Krfa koji su jos uvek u neverici da su izgubili svog duhovnog pastira. Ima i onih koji ga ne zale, koji smatraju da ga je zadesio "gnev Boziji" posto je posetio "centar svejeresi" - Vatikan. To su razne grcke starokalendarske grupe.

Grci su tokom posete obisli gotovo sve vaticanske kongregacije, susreli se sa patrijarhom Zapada, rimskim papom, najvisim velikodostojnicima - Turanom, Racingerom, Kasperom, posetili brojne prastare crkve i manastire i crkvene obrazovne institucije. U pismu koje su mitropoliti sa sobom poneli u Rim, napisanom od grckog prvojerarha, arhiepiskopa Hristodula, stoji da saradnja dveju crkava u resavanju problema od zajednickog interesa predstavlja put koji postepeno vodi ka uklanjanju medjusobnog nepoverenja i sumnjicenja.

Grcka je jedina pravoslavna zemlja u Evropskoj uniji. Crkvu pogadjaju isti problemi kao i crkve Zapada, mada u nesto manjoj meri. Grcka crkva ne smatra da se sada moze voditi teoloski dijalog sa Vatikanom, u tome su vekovne razlike i slicnosti odavno poznate i neotklonjive.

Pokazalo se da je dijalog po ovim pitanjima bio ne samo koristan, vec i pomalo zakasneo.

Zajednicke brige

Rimska crkva navodi gotovo iste teme pozeljne saradnje sa nekatolicima Evrope kao i Grcka.

Papa u obracanju gostima pominje ekologiju, kulturu, biotetiku. Grci smatraju da se o tome ne mora razgovarati na najvisem crkvenom nivou. Arhiepiskop Hristodul ne planira da uzvрати proslogodisnju papinu posetu Atini. Nije uostalom poslao nikoga na februarску molitvu svetskih religija za mir u Asiziju. Globalizacija sveta i ujedinjavanje Evrope zabrinjavaju crkve Istoka i Zapada. One ze u Briselu da zajedno nastupaju pred institucijom Evropske unije koja u prilicnoj meri ignorise hriscansko nasledje Evrope. Ni jedna ni druga crkva se ne suprotstavljaju ujedinjavanju kontinenta, ali ih zabrinjava nacin na koji se to radi. Nije Evropa samo jedno trziste, saobraćajna i komunikaciona mreza i slicno, ona ima dva milenijuma dugu tradiciju koja je temeljac njenog identiteta. Neke podele se produbljuju, Sengenski sporazum je Evropu rascepilo.

Pominjanje duhovnog jedinstva politicarima deluje deplasirano. Ipak, crkve ne misle da su nemoćne, ze u zajedno da ukazuju na lakomislenost politickih elita uz spremnost da im se pomogne. Grci i Latini ze u zajednicki da rade. Druge

crkve treba da im se pridrže.

Mitropolit Timotej sa Krfa zeleo je da se ovome posveti, smrt ga je prekinula u tome. Na drugima je da nastave njegovo delo.

Zivica TUCIC

Danas u Soko-Gradu

U SLAVU VLADIKE NIKOLAJA

Ljubovija, 23. marta

U novosagrađenom manastiru Sveti Nikola u Soko-gradu kod Ljubovije sutra ce biti održana svečanost povodom otkrivanja i osvesenja spomen-biste vladike Nikolaja Velimirovica, koju je uradila nasa vajarka Drinka Radovanovic. Spomen-bistu, visoku tri i po metra, osvestace patrijarh srpski gospodin Pavle koji ce u manastiru Sveti Nikola sluziti arhijerejsku liturgiju.

Darodavac biste je Rade Tupanjac, poreklom iz Hercegovine, koji zivi u Americi. Prema recima episkopa sabacko-valjevskog gospodina Lavrentija, upucen je poziv predsedniku Savezne Republike Jugoslavije Vojislavu Kostunici da otkrije spomen-bistu.

Patrijarh srpski gospodin Pavle sluzice u Soko-gradu i parastos zrtvama bombardovanja NATO. Inace, prema odluci Sinoda Srpske pravoslavne crkve, parastosi ce se redovno sluziti svake godine u svim hramovima u zemlji i rasejanju, a u Beogradu ce, posle liturgije, u Crkvi svetog apostola i jevandjeliste Marka parastos sluziti episkop hvostanski Atanasije.

M. Malisic
